

Metody minimalizacji automatów kwantowych

mgr inż. Olga Siedlecka
promotor: prof. dr hab. Sergiy Kryvyy

Instytut Informatyki Teoretycznej i Stosowanej
Politechnika Częstochowska

Plan prezentacji

- Motywacja
- Podstawowe pojęcia
- Automaty kwantowe
- Podsumowanie
- Cel pracy

Motywacja

Jedną z podstaw informatyki teoretycznej, czy to klasycznej, czy kwantowej, stanowi teoria automatów i języków formalnych. Na bazie tychże automatów można analizować i projektować systemy informatyczne, kompilatory czy algorytmy.

W wypadku komputerów kwantowych jest to dziedzina formująca się, a jednym z tematów, który według mojej aktualnej wiedzy nie został jeszcze rozwinięty, jest minimalizacja automatów kwantowych. Wprowadzenie minimalizacji w wypadku automatów kwantowych zmniejszyłoby zasobochłonność istniejących algorytmów kwantowych i ułatwiłoby optymalne projektowanie kolejnych.

Podstawowe pojęcia:

Mechanika kwantowa [1]

- W mechanice kwantowej stan n -poziomowego układu jest reprezentowany przez wektor jednostkowy w n -wymiarowej zespolonej przestrzeni wektorowej H_n , którą nazywamy **przestrzenią stanów** układu. Wybierzmy w przestrzeni stanów H_n bazę ortonormalną $\{|\mathbf{x}_1\rangle, |\mathbf{x}_2\rangle, \dots, |\mathbf{x}_n\rangle\}$. Wektory bazowe $|\mathbf{x}_i\rangle$ nazywamy **stanami bazowymi**.
- Dowolny stan układu kwantowego można przedstawić w postaci **superpozycji** stanów bazowych:

$$\alpha_1|\mathbf{x}_1\rangle + \alpha_2|\mathbf{x}_2\rangle + \dots + \alpha_n|\mathbf{x}_n\rangle \quad (1)$$

gdzie α_i są liczbami zespolonymi nazywanymi **amplitudami prawdopodobieństwa** względem wybranej bazy.

Podstawowe pojęcia:

Mechanika kwantowa [2]

- Warunek unormowania wektora stanu wymaga, by spełniały one równanie $|\alpha_1|^2 + |\alpha_2|^2 + \dots + |\alpha_n|^2 = 1$. Prawdopodobieństwo zaobserwowania własności x_i wynosi $|\alpha_i|^2$.
- Jeżeli dwa układy kwantowe są opisywane za pomocą przestrzeni stanów H_n i H_m , to przestrzeń stanów układu złożonego opisana jest przez iloczyn tensorowy $H_n \otimes H_m$.
- Ewolucja czasowa układów kwantowych jest opisana za pomocą macierzy unitarnych.
- Stan układu dwóch qubitów $\mathbf{z} \in H_4$ jest **rozkładalny**, jeżeli można go przedstawić za pomocą w postaci iloczynu tensorowego stanów z przestrzeni H_2 , $\mathbf{z} = \mathbf{x} \otimes \mathbf{x}$. Stan, który nie jest rozkładalny, jest **splątany**.
- Postulat rzutowania: po dokonaniu pomiaru układ znajduje się w jednym ze swoich stanów bazowych.

Podstawowe pojęcia:

Deterministyczny automat skończony

Deterministycznym automatem skończonym - nazywamy piątkę

$$DFA = \{Q, \Sigma, \delta, q_0, F\}, \quad (2)$$

gdzie:

- Q - skończony zbiór stanów, $\#Q < \infty$,
- Σ - alfabet wejściowy,
- δ - funkcja przejść $\delta : Q \times (\Sigma \cup \{\epsilon\}) \mapsto Q$,
- $q_0 \in Q$ - stan początkowy,
- $F \subseteq Q$ - zbiór stanów końcowych (akceptowalnych).

Podstawowe pojęcia:

Przykład DFA

Przykład deterministycznego automatu skończonego:

$DFA = \{Q, \Sigma, \delta, q, F\}$, gdzie:

$Q = \{q_0, q_1, q_2, q_3\}$ - skończony zbiór stanów,

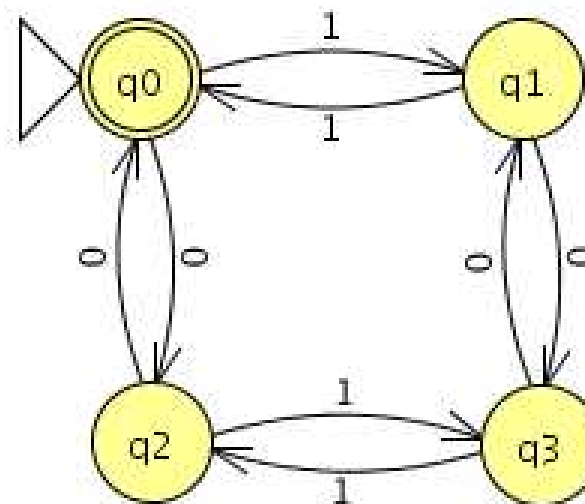
$\Sigma = \{0, 1\}$ - alfabet wejściowy,

$q = q_0$ - stan początkowy,

$F = \{q_0\}$ - zbiór stanów końcowych (akceptowalnych)

δ - funkcja przejść:

$Q \setminus \Sigma$	0	1
q_0	q_2	q_1
q_1	q_3	q_0
q_2	q_0	q_3
q_3	q_1	q_2

Podstawowe pojęcia:

Język akceptowany przez FA

Jeżeli $DFA = \{Q, \Sigma, \delta, q_0, F\}$ jest deterministycznym automatem skończonym, to:

$$L(A) = \{w \in \Sigma^* : \hat{\delta}(q_0, w) \in F\} \quad (3)$$

jest językiem akceptowanym przez ten automat.

Język akceptowany przez automat skończony jest regularny.

Podstawowe pojęcia:

Minimalizacja DFA [1]

Automat A rozpoznający język L nazywamy **minimalnym**, gdy nie istnieje automat o mniejszej liczbie stanów rozpoznający L .

Algorytm minimalizacji deterministycznego automatu skończonego polega na:

- wyeliminowaniu stanów nieosiągalnych,
- złączeniu stanów nierozróżnialnych.

Podstawowe pojęcia:

Minimalizacja DFA [2]

Dla automatu: $DFA = \{Q, \Sigma, \delta, q_0, F\}$

$Q = \{A, B, C, D, E, F, G\}$ - skończony zbiór stanów,

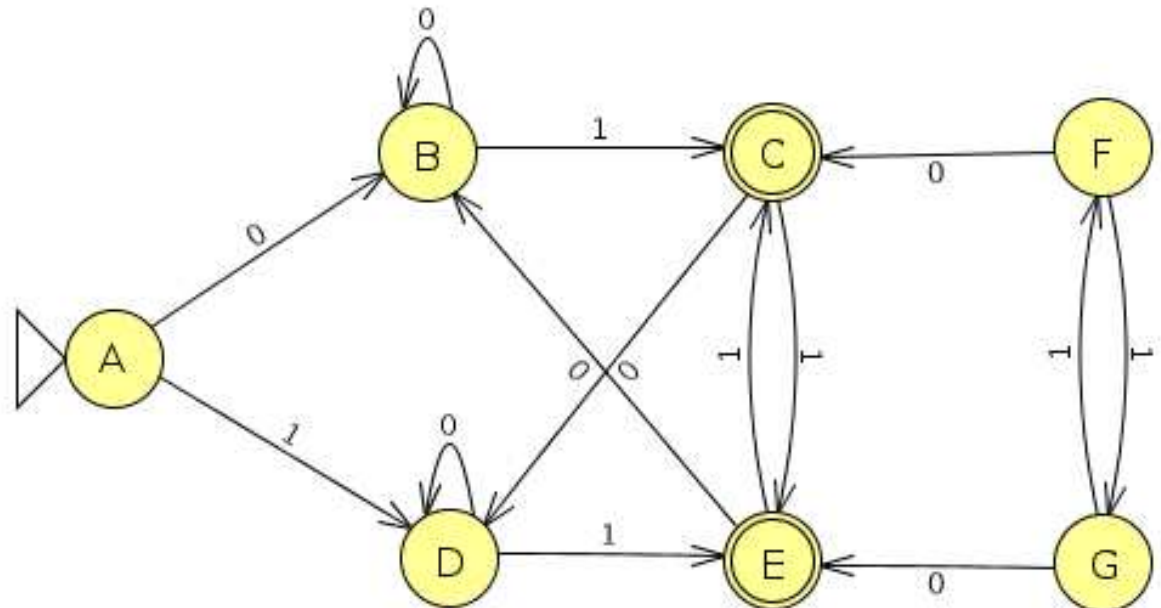
$\Sigma = \{0, 1\}$ - zbiór symboli terminalnych (alfabet wejściowy),

$q_0 = A$ - stan początkowy,

$F = \{C, E\}$ - zbiór stanów końcowych (akceptowalnych)

δ - funkcja przejść:

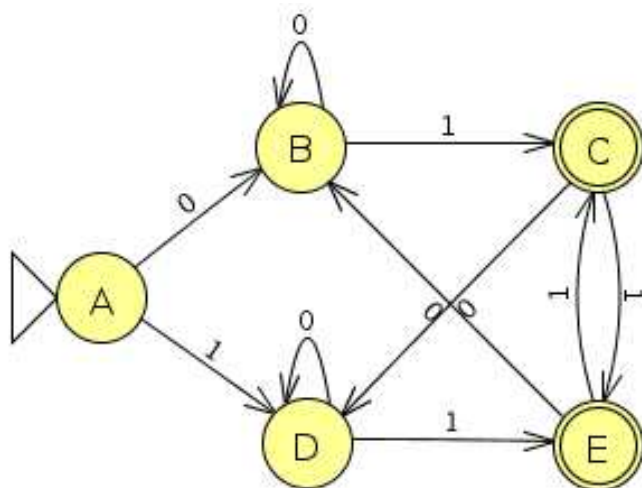
$Q \setminus \Sigma$	0	1
A	B	D
B	B	C
C	D	B
D	D	E
E	B	C
F	C	G
G	E	F

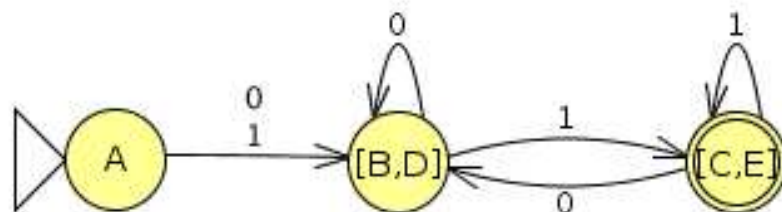
Podstawowe pojęcia:

Minimalizacja DFA [3]

- Wyeliminowanie stanów nieosiągalnych:

- Złączenie stanów nierozróżnialnych:

Podstawowe pojęcia:

Automat dwukierunkowy

Automat dwukierunkowy (z taśmą, maszyna Turinga tylko do odczytu):

$$2DFA = \{Q, \Sigma, D, \delta, q_0, F\}, \quad (4)$$

gdzie:

- Q - skończony zbiór stanów, $\#Q < \infty$,
- Σ - alfabet wejściowy,
- D - kierunki przesunięcia po taśmie $D = \{-1, 0, 1\}$,
- δ - funkcja przejść $\delta : Q \times (\Sigma \cup \{\epsilon\}) \mapsto Q \times D$,
- $q_0 \in Q$ - stan początkowy,
- $F \subseteq Q$ - zbiór stanów końcowych (akceptowalnych).

Automat kwantowy:

Cris Moore, James Crutchfield

Kwantowy automat definiujemy jako:

$$QA = \{H, \Sigma, U_\sigma, \langle s_0|, F, P\}, \quad (5)$$

gdzie:

- H - przestrzeń Hilberta,
- Σ - alfabet wejściowy,
- U_σ - unitarna macierz przejść $U_\sigma : H \mapsto H$ dla każdego symbolu $\sigma \in \Sigma$,
- $\langle s_0| \in H$ - stan początkowy, spełniający warunek $\|s_0\|^2 = 1$,
- $F \subseteq H$ - podprzestrzeń stanów akceptowalnych.
- P - operator $P : H \mapsto F$

Język kwantowy

Język kwantowy określa jakie jest prawdopodobieństwo zaobserwowania danego słowa:

$$QL : \Sigma^* \mapsto [1, 0]. \quad (6)$$

Jeżeli unitarna macierz przejść dla całego słowa U_w będzie równa:

$$U_w = U_{w_1} U_{w_2} \dots U_{w_{|w|}} \quad (7)$$

wtedy język akceptowany przez kwantowy automat jest funkcją:

$$f_{QA}(w) = ||s_0 U_w P||^2. \quad (8)$$

Kwantowy automat skończony (QFA) to taki, w którym H , $|s_0\rangle$, i U_σ mają skończony wymiar n . Język rozpoznawany przez kwantowy automat skończony nazywamy kwantowym językiem regularnym.

Przykład QFA

Przykład skończonego automatu kwantowego:

$QFA = \{H, \Sigma, U_\sigma, \langle s_0 |, F, P\}$, gdzie:

$H = H_2$ - dwuwymiarowa przestrzeń stanów,

$\Sigma = \{a\}$ - alfabet wejściowy,

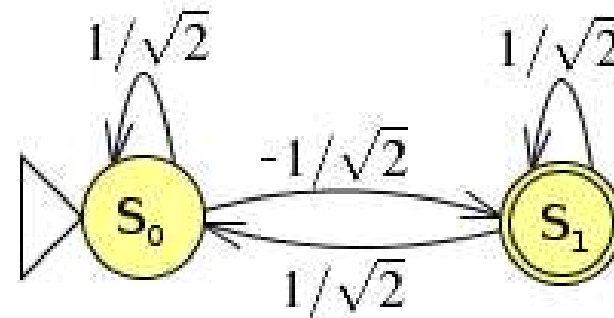
$\langle s_0 |$ - stan początkowy,

$\langle s_1 | \in F$ - stan końcowy (akceptowalny)

P - operator $P : H \mapsto F$

$U_\sigma = U_a$ - macierz przejść:

$$U_a = \begin{bmatrix} \frac{1}{\sqrt{2}} & \frac{1}{\sqrt{2}} \\ -\frac{1}{\sqrt{2}} & \frac{1}{\sqrt{2}} \end{bmatrix} \quad U_{aa} = \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ -1 & 0 \end{bmatrix}$$

Automat kwantowy:

Attila Kondacs, John Watrous

Dwukierunkowy skończony automat kwantowy definiujemy jako:

$$2QFA = \{Q, \Sigma, \delta, q_0, Q_{acc}, Q_{rej}\}, \quad (9)$$

gdzie:

- Q - skończony zbiór stanów,
- Σ - alfabet wejściowy,
- δ - funkcja przejść,
- $q_0 \in Q$ - stan początkowy,
- $Q_{acc} \subset Q$ - zbiór stanów akceptowalnych,
- $Q_{rej} \subset Q$ - zbiór stanów odrzucających.

Automat kwantowy:

Attila Kondacs, John Watrous

- Definiujemy także $Q_{non} = Q \setminus (Q_{acc} \cup Q_{rej})$ - stanów nie będących końcowymi, oraz symbole ℓ i $\wp$ oznaczające lewy i prawy koniec słowa wejściowego, stąd alfabet na którym operuje automat ma postać $\Gamma = \Sigma \cup \{\ell, \wp\}$.
- Funkcja przejść jest odwzorowaniem: $\delta : Q \times \Gamma \times Q \times \{-1, 0, 1\} \mapsto \mathbb{C}$.

Dla danego słowa $w \in \Sigma^*$, definiujemy taśmę o długości $|w| + 2$. Mówimy, że automat 2QFA jest uruchomiony dla wejściowego słowa w , jeżeli taśma jest opisana przez x_w ($x_w(0) = \ell, x_w(i) = w_i, x_w(|w| + 1) = \wp$), obliczenia rozpoczynają się w stanie superpozycji $|q_0, 0\rangle$ i po każdym kroku następuje obserwacja. Obliczenia są kontynuowane dopóki automat nie znajdzie się w stanie akceptowalnym lub odrzucającym. Język rozpoznawany przez 2QFA to taki, dla którego automat kwantowy, po przeczytaniu każdego słowa należącego do tego języka, znajduje się w stanie akceptowalnym z prawdopodobieństwem wyższym niż $1/2$.

Podsumowanie

- Istniejące algorytmy kwantowe są zasobożłonne.
- Istniejące definicje automatów kwantowych można podzielić na dwa różne podejścia.
- Nie istnieją algorytmy minimalizacji automatów kwantowych.

?

- Jak rozumieć minimalizację automatu kwantowego?
- Czy takowa ma sens?

Cel pracy

- Opracowanie metod minimalizacji automatu kwantowego w zależności od jego rodzaju.
  - poprzez zmniejszenie wymiaru przestrzeni Hilberta (przestrzeni stanów)
  - zdefiniowanie stanów i klas nierozróżnialnych (poprzez przedziały prawdopodobieństwa)
  - zdefiniowanie stanów nieosiągalnych
- Zastosowanie ich dla automatu zbudowanego dla jednego z popularnych algorytmów kwantowych.